

Finansdepartementet

Skatte- och tullavdelningen

Ändringar i reglerna om beskattning av finansiella instrument på investerings- sparkonto

Juni 2012

1 Sammanfattning

I denna promemoria lämnas förslag om ändring i bestämmelserna om beskattning av finansiella instrument som förvaras på ett investeringsparkonto. I promemorian föreslås att som utgångspunkt ska gälla att kapitalvinster och annan avkastning på finansiella instrument som förvaras på ett investeringssparkonto och som är förpliktelser för innehavaren inte ska tas upp, samt att utgifter och kapitalförluster som avser sådana förpliktelser inte får dras av. Syftet med förslaget är att förhindra möjligheten till skatteplanering genom att inom ett investeringssparkonto skapa vinster som schablonbeskattas och förluster som beskattas konventionellt. Eftersom förluster i det konventionella beskattningssystemet kan ge rätt till en skattereduktion som baseras på en nominell skattesats på trettio procent medan den effektiva skattesatsen som ligger till grund för schablonbeskattningen av tillgångar på investeringssparkonto under normala ränteförhållanden är lägre kan detta utnyttjas på ett sätt som inte är avsett.

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2013.

Regeringen har den 14 juni 2012 i en skrivelse till riksdagen aviserat promemorians förslag (skr. 2011/12:165) och förklarat att det enligt regeringens mening finns särskilda skäl för att med stöd av undantagsbestämmelsen i 2 kap. 10 § andra stycket regeringsformen tillämpa de föreslagna bestämmelserna från och med dagen efter överlämnandet av skrivelsen till riksdagen, dvs. från och med den 15 juni 2012.

2 Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Innehållsförteckning.....	3
3	Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229).....	4
4	Bakgrund.....	5
5	Tillgång och förpliktelse	5
6	Förpliktelser som finns på ett investeringssparkonto ska undantas från konventionell beskattning	7
7	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	9
8	Effekter för de offentliga finanserna m.m.....	10
9	Författningskommentar	10

3 Förslag till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

Härigenom föreskrivs att 42 kap. 42 § inkomstskattelagen (1999:1229)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

42 kap.

42 §²

Utdelning, kapitalvinst och annan avkastning på *tillgångar* som förvaras på ett investeringssparkonto ska inte tas upp. Utgifter och kapitalförluster som avser sådana *tillgångar* får inte dras av.

Utdelning, kapitalvinst och annan avkastning på *finansiella instrument och kontanta medel* som förvaras på ett investeringssparkonto ska inte tas upp. Utgifter och kapitalförluster som avser sådana *finansiella instrument och kontanta medel* får inte dras av.

Första stycket gäller inte

1. tillgångar som avses i 38 §,
2. kapitalvinster eller kapitalförluster på tillgångar som anses ha avyttrats enligt 44 kap. 8 a eller 8 b §, eller
3. ränta på kontanta medel som helt eller delvis avser ett kalenderår då räntesatsen som legat till grund för räntans beräkning någon gång överstigit statslåneräntan vid utgången av november närmast före det kalenderåret.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2013.

2. Lagen tillämpas på finansiella instrument och kontanta medel som förtecknas på ett investeringssparkonto efter den 14 juni 2012 och som vid utgången av den dagen inte förvarades på ett investeringssparkonto.

3. Äldre bestämmelser gäller för finansiella instrument och kontanta medel som har förtecknats på ett investeringssparkonto före den 15 juni 2012.

¹ Lagen omtryckt 2008:803.

² Senaste lydelse 2011:1271.

4 Bakgrund

Den 1 januari 2012 infördes ett schablonbeskattat sparande för vissa direktägda finansiella instrument, benämnt investeringssparkonto. I lagen (2011:1268) om investeringssparkonto infördes villkor för den nya sparformen och i inkomstskattelagen (1999:1229) infördes bestämmelser om beskattning av finansiella instrument och kontanta medel på investeringssparkonto.

Utgångspunkten är att investeringstillgångar och kontanta medel får förvaras på ett investeringssparkonto. Med investeringstillgångar avses finansiella instrument som är upptagna till handel på en reglerad marknad eller en motsvarande marknad utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, finansiella instrument som handlas på en handelsplattform och andelar i en investeringsfond. Finansiella instrument som har getts ut av företag som innehavaren har ett stort inflytande över och kvalificerade andelar är inte investeringstillgångar.

Finansiella instrument som inte är investeringstillgångar är kontofrämmande tillgångar. Kontofrämmande tillgångar kan komma att förvaras på ett investeringssparkonto och får då förvaras på kontot under en begränsad tid.

Finansiella instrument och kontanta medel på ett investeringssparkonto schablonbeskattas som regel. Det innebär att kontoinnehavaren inte ska redovisa kapitalvinster och annan avkastning på sådana tillgångar. På motsvarande sätt får kapitalförluster och utgifter på sådana tillgångar inte dras av. I stället ska kontoinnehavaren i inkomstslaget kapital ta upp en schablonmässigt beräknad intäkt. Denna intäkt baseras i huvudsak på marknadsvärdet på tillgångar som förvaras på investeringssparkontot under det aktuella beskattningsåret och kontoinnehavarens egna inbetalningar till kontot.

5 Tillgång och förpliktelse

Uttrycken tillgång och förpliktelse

Ett av huvudsyftena med sparformen investeringssparkonto är att det ska vara enklare för fysiska personer att investera i finansiella instrument. Termen finansiella instrument definieras i 1 kap. 4 § lagen (2007:528) om värdepappersmarknaden och omfattar överlåtbara värdepapper såsom aktier, penningmarknadsinstrument, fondandelar samt finansiella derivatinstrument som exempelvis optioner och terminskontrakt. I lagen om investeringssparkonto används förutom denna term även termerna investeringstillgång och kontofrämmande tillgång för att beteckna aktier, optioner, terminer och andra finansiella instrument av visst slag. I de bestämmelser i inkomstskattelagen som rör beskattning av tillgångar på investeringssparkonto används förutom termerna finansiella instrument, investeringstillgångar och kontofrämmande tillgångar även uttrycket tillgångar. Tillgångar används dels för att syfta tillbaka på andra uttryck, t.ex. investeringstillgångar eller finansiella instrument, dels självständigt.

När uttrycket tillgångar används självständigt ska det tolkas efter sin egen innebörd.

Uttrycket tillgång i inkomstskattelagen används inte enbart i förhållande till bestämmelser som rör beskattning av tillgångar på investeringssparkonto. Det finns dock inte i lagen någon definition av uttrycket. Rent språkligt förstås med tillgång en resurs för innehavaren. I förhållande till finansiella instrument måste tillgång tolkas som att det avser ett finansiellt instrument med en rättighet eller, annorlunda uttryckt, ett positivt värde för innehavaren. Kontanta medel utgör alltid en tillgång för innehavaren.

I inkomstskattelagen skiljer man på tillgång och förpliktelse, se t.ex. 44 kap. 13 § och 52 kap. 1 §. Inte heller det senare uttrycket är definierat i inkomstskattelagen. Med förpliktelse avses att innehavaren av förpliktelsen har en skyldighet. I förhållande till finansiella instrument är en förpliktelse ett finansiellt instrument med ett negativt värde för innehavaren.

Som nämnts är en option ett slags finansiellt instrument. Med option avses en rätt för innehavaren att t.ex. förvärva eller avyttra aktier eller andra tillgångar till ett bestämt pris. Innehavaren av en option har en tillgång medan utfärdaren av en option har en förpliktelse. Utfärdaren av en option är skyldig att infria sitt åtagande enligt optionen om innehavaren av densamma väljer att utnyttja optionen. Om t.ex. en person utfärdar en köpoption och innehavaren väljer att utnyttja optionen på lösendagen måste utfärdaren sälja den underliggande egendomen för det överenskomna priset till innehavaren.

En termin är ett annat slags finansiellt instrument. Härmed avses ett avtal, lämpat för allmän omsättning, om förvärv av exempelvis aktier eller andra tillgångar vid en viss framtida tidpunkt och till ett bestämt pris. En termin kan under innehavstiden antingen uppvisa ett positivt eller ett negativt värde. Skatteverket har i ställningstagande den 11 april 2005 Beskattning av futures-terminer (dnr 130 192631-05/111) uttalat att beroende på vad kursen är på den underliggande egendomen i förhållande till terminskursen har den ena parten i ett terminsavtal en förpliktelse och den andra parten en tillgång.

Sammanfattningsvis avses vid tillämpning av inkomstskattelagen med tillgång t.ex. ett finansiellt instrument med ett positivt värde för innehavaren och med förpliktelse t.ex. ett finansiellt instrument med ett negativt värde för innehavaren. Termen finansiella instrument omfattar både finansiella instrument med positivt och negativt värde, dvs. både tillgångar och förpliktelser. Termerna investeringstillgångar och kontofrämmande tillgångar kan avse finansiella instrument som är antingen tillgångar eller förpliktelser. Kontanta medel utgör en tillgång för innehavaren.

Särskilt om uttrycket tillgång beträffande investeringssparkonto

Som nämns i föregående avsnitt används uttrycket tillgång i vissa bestämmelser i inkomstskattelagen som rör beskattningen av tillgångar på ett investeringssparkonto. Nedan redogörs kort för vad det får för konsekvenser att förpliktelser inte omfattas av detta uttryck.

Enligt 42 kap. 37 § första stycket 1 inkomstskattelagen ska marknadsvärdet av tillgångar som förvaras på ett investeringssparkonto beaktas vid beräkningen av kapitalunderlaget. Här avses bara finansiella instrument som är tillgångar, och inte finansiella instrument som är förpliktelser, samt kontanta medel. Värdet av förpliktelser ska alltså inte beaktas vid tillämpning av denna bestämmelse.

Enligt 42 kap. 42 § första stycket inkomstskattelagen ska utdelning, kapitalvinst och annan avkastning på tillgångar, dvs. inte förpliktelser, som förvaras på ett investeringssparkonto inte tas upp. Utgifter och kapitalförluster som avser tillgångar på ett investeringssparkonto får, enligt paragrafen, inte dras av. Eftersom paragrafen inte omfattar förpliktelser gäller allmänna regler för sådana tillgångar. Det innebär bl.a. att en kapitalförlust på ett finansiellt instrument som är en förpliktelse och som förvaras på ett investeringssparkonto ska dras av.

6 Förpliktelser som finns på ett investeringssparkonto ska undantas från konventionell beskattning

Förslag: Finansiella instrument på ett investeringssparkonto som är förpliktelser ska undantas från konventionell beskattning.

Det gäller dock inte kapitalvinster eller kapitalförluster på kontofrämmande tillgångar som är förpliktelser och som enligt 42 kap. 38 och 42 §§ inkomstskattelagen inte ska undantas från konventionell beskattning.

Risk för skatteundandragande

Som konstateras i avsnitt 5 är utgångspunkten enligt 42 kap. 42 § inkomstskattelagen att avkastning på tillgångar på ett investeringssparkonto inte ska tas upp medan utgifter och kapitalförluster som avser sådana tillgångar inte får dras av. För förpliktelser gäller motsatt förhållande. Det innebär bl.a. att kapitalförluster på förpliktelser som förvaras på ett investeringssparkonto ska dras av.

Detta förhållande kan leda till att investeringssparkontot skulle kunna användas för skatteplanering i syfte att undvika beskattning. Med gällande regler kan det ske genom att en kontoinnehavare investerar i finansiella instrument på kontot som sammantaget genererar förluster som är lika stora som vinsterna. Det ger en skattemässig fördel eftersom vinsterna schablonbeskattas inom ramen för investeringssparkontot medan förlusterna dras av inom den konventionella beskattningen. Ett underskott av kapital ger nämligen upphov till en skattereduktion som baseras på en nominell skattesats på trettio procent medan den effektiva skattesatsen som ligger till grund för schablonbeskattningen på investeringssparkonto under normala ränteförhållanden är lägre.

Följande är ett exempel på hur skatteplanering kan ske i syfte att genomföra ett skattearbitrage, dvs. att utnyttja skillnaden i effektiv skattesats på och utanför investeringssparkonto.

Den 2 januari ingår kontoinnehavare A två terminsavtal. Terminerna är investeringstillgångar och förvaras på A:s investeringssparkonto. Det ena avtalet innebär att A den 2 april ska köpa 1 000 aktier i AB1 för 100 kronor per aktie. Det andra avtalet innebär att A samma dag ska sälja 1 000 aktier i AB1 för 100 kronor per aktie. Den 2 april är en aktie i AB1 värd 120 kronor. Terminsavtalen avslutas genom kontantavräkning. A har gjort en vinst på köpterminen med 20 000 kronor ($20 \cdot 1\,000$) och en förlust på säljterminen med samma belopp. Vinsten schablonbeskattas inom ramen för investeringssparkontot medan förlusten ska dras av inom den konventionella beskattningen. A kan därigenom få en skattereduktion med mellan 4 200 och 6 000 kronor beroende på om A kan kvitta förlusten mot andra vinster i kapital och under förutsättning att A:s underskott i kapital inte överstiger 100 000 kronor. (Om A kan kvitta förlusten mot andra vinster minskar A:s skatt att betala med 30 procent av 20 000 kronor, dvs. 6 000 kronor. Om så inte är fallet får A dra av 70 procent av förlusten, dvs. 14 000 kronor. Sistnämnda belopp blir ett underskott i kapital. Underskott i kapital minskar skatten med 30 procent av den del av underskottet som inte överstiger 100 000 kronor, dvs. 4 200 kronor.)

Tillgångar som den 1 april förvaras på investeringssparkontot ska beaktas vid beräkningen av kapitalunderlaget. Den 1 april är köpterminen värd 20 000 kronor medan säljterminen har ett negativt värde om 20 000 kronor. Eftersom bara tillgångar, och inte förpliktelser, ska beaktas vid beräkningen av kapitalunderlaget ska bara plusposten beaktas vid denna beräkning. Med en statslåneränta på 5 procent ökar A:s skatt att betala på grund av innehavet av terminerna med 75 kronor. (Kapitalunderlaget ökar med en fjärdedel av 20 000 kronor. Detta belopp multipliceras med 5 procent. Produkten multipliceras med skattesatsen i inkomstslaget kapital, dvs. 30 procent.)

A kan genomföra liknande terminsaffärer under hela det aktuella året i sådan omfattning att den skatt A annars skulle betala reduceras helt eller nästan helt. I exemplet bortses från courtage och andra utgifter på grund av handeln med terminer.

Gällande regler gör det således möjligt att i det närmaste utan finansiell risk genomföra ett skattearbitrage som inte var avsett vid reglernas införande. Denna möjlighet bör förhindras.

Förpliktelser ska undantas från konventionell beskattning

Enligt gällande rätt är huvudregeln att finansiella instrument som är tillgångar och kontanta medel som förvaras på ett investeringssparkonto schablonbeskattas. Kapitalvinst och annan avkastning på sådana tillgångar ska inte tas upp och förlust och utgifter på sådana tillgångar får inte dras av. Vissa slags kontofrämmande tillgångar och avkastning, kapitalvinster och kapitalförluster på tillgångar som har uppstått i vissa situationer omfattas inte av huvudregeln, se 42 kap. 38 § och 42 § andra stycket inkomstskattelagen.

Möjligheten till skattearbitrage uppstår på grund av att finansiella instrument som är förpliktelser och som förvaras på ett

investeringssparkonto beskattas konventionellt. Nämnad möjlighet bör förhindras. Det bör ske genom att förpliktelser på ett investeringsparkonto, på samma sätt som enligt nuvarande regler gäller för tillgångar, undantas från konventionell beskattning.

I lagen (2011:1268) om investeringssparkonto används termen finansiella instrument som en samlande beteckning för investeringstillgångar och kontofrämmande tillgångar. Termen omfattar både finansiella instrument som är tillgångar och sådana som är förpliktelser i inkomstskattelagens mening. Förpliktelser som förvaras på ett investeringssparkonto bör undantas från konventionell beskattning genom att uttrycket tillgångar i 42 kap. 42 § första stycket inkomstskattelagen byts ut mot uttrycket finansiella instrument. Även uttrycket kontanta medel bör läggas till i detta stycke för att kontanta medel på ett investeringssparkonto även fortsättningsvis ska undantas från konventionell beskattning.

Lagförslaget

Förslaget föranleder ändringar i 42 kap. 42 § inkomstskattelagen.

7 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2013.

De nya bestämmelserna i 42 kap. 42 § inkomstskattelagen om att förpliktelser ska undantas från konventionell beskattning tillämpas på finansiella instrument och kontanta medel som förtecknas på ett investeringssparkonto efter den 14 juni 2012 och som vid utgången av den dagen inte förvarades på ett investeringssparkonto. Bestämmelserna i deras äldre lydelse gäller för finansiella instrument och kontanta medel som har förtecknats på ett investeringssparkonto före den 15 juni 2012.

I promemorian beskrivs att det med nuvarande regler finns möjlighet att i det närmaste utan finansiell risk skatteplanera på investeringssparkonto på ett sätt som inte var avsett vid reglernas införande. Risken för att sådan skatteplanering genomförs är betydande och det är nödvändigt att vidta åtgärder för att förhindra denna möjlighet till skatteplanering. Om åtgärder inte omedelbart vidtas finns det risk för ett inte obetydligt skattebortfall. Regeringen har därför i en skrivelse till riksdagen (skr. 2011/12:165) bedömt att det finns särskilda skäl för att tillämpa undantagsbestämmelsen i 2 kap. 10 § andra stycket regeringsformen. Skrivelsen har överlämnats till riksdagen den 14 juni 2012.

I promemorian föreslås att finansiella instrument på ett investeringsparkonto som är förpliktelser som utgångspunkt ska undantas från konventionell beskattning. Regeländringarna föreslås tillämpas på finansiella instrument och kontanta medel som förtecknas på ett investeringssparkonto från och med dagen efter dagen för överlämnandet av regeringens skrivelse till riksdagen. Regeländringarna bör bara

tillämpas på finansiella instrument och kontanta medel som vid utgången av denna dag, dvs. dagen för överlämnandet av regeringens skrivelse till riksdagen, inte förvarades på ett investeringssparkonto. De nya reglerna bör inte gälla för finansiella instrument som vid denna tidpunkt redan förvarades på ett investeringssparkonto, oavsett vem som innehade det aktuella kontot. Regeländringarna ska alltså t.ex. tillämpas på ett finansiellt instrument som kontoinnehavaren förvärvar på en reglerad marknad och som överförs till dennes investeringssparkonto efter dagen för överlämnandet av regeringens skrivelse till riksdagen. Däremot gäller inte ändringarna för ett finansiellt instrument som redan förvarades på ett investeringssparkonto vid utgången av dagen för överlämnandet av regeringens skrivelse till riksdagen, även om det efter denna dag överförs till och förtecknas på ett annat investeringssparkonto. Det sistnämnda gäller oavsett om de aktuella investeringssparkontona innehas av samma eller olika kontoinnehavare. Bestämmelserna i deras äldre lydelse bör tillämpas på finansiella instrument som har förtecknats på ett investeringssparkonto senast under dagen för överlämnandet av regeringens skrivelse till riksdagen.

Skrivelsen har överlämnats till riksdagen den 14 juni 2012. De nya reglerna ska således tillämpas från och med den 15 juni 2012. Lagändringarna bör träda i kraft den 1 januari 2013.

8 Effekter för de offentliga finanserna m.m.

Förslaget syftar endast till att upprätthålla den vid införandet avsedda beskattningen av finansiella instrument som förvaras på ett investeringssparkonto. Förslaget kan därför inte anses ge någon budgetförstärkning.

Förslaget bedöms inte innebära någon ökad administration eller några ökade kostnader för Skatteverket och de allmänna förvaltningsdomstolarna.

Förslaget bedöms inte medföra några konsekvenser för företag som tillhandahåller investeringssparkonto eller för några andra företag.

För enskilda som sparar på ett investeringssparkonto kan förslaget innebära en nackdel eftersom förluster på förpliktelser inte längre får dras av. En sådan rätt till avdrag kan dock, som beskrivits ovan, inte godtas på grund av de möjligheter till skatteplanering som då uppkommer.

9 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229)

42 kap.

42 §

I *första stycket* anges att utdelning, kapitalvinst och annan avkastning på finansiella instrument och kontanta medel på ett investeringssparkonto inte ska tas upp, samt att utgifter och kapitalförluster som avser sådana

tillgångar, dvs. finansiella instrument och kontanta medel på ett investeringssparkonto, inte får dras av. Det innebär t.ex. att en förlust på ett finansiellt instrument som förvaras på ett investeringssparkonto inte får dras av i den konventionella beskattningen. Genom att uttrycket tillgångar byts ut mot uttrycket finansiella instrument markeras att detta ska gälla oavsett om det finansiella instrumentet utgör en tillgång eller en förpliktelse.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna behandlas i avsnitt 7.